

ՆՆԻՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ ՔԱՍԻՐՈՆ

Հայ մշտական թատրոնական խումբը ներկայ սեզոնի սկզբից մի շարք Փրանսիական պիեսներ ներկայացնելուց յետոյ, հինգշաբթի, նոյեմբերի 21-ին սուսեց ռամբլեայի շէկոյի ողբերգութիւնը և նոյնը կրկնեց երկուշաբթի նոյեմբերի 24-ին Անան հեկայիրի այդ գրուածքի հետ ծաւթթանալու համար պէտք է շատ և շատ անգամ կարգալ թէ նրա գրուածները և թէ այն բազմաթիւ քննութիւնները, որոնք գրված են շէկոյի ստեղծուածների մասին Այսքանը միայն կասեմք, որ նրա իւրաքանչիւր թատրոնական գրուածքի և մանաւանդ ռամբլեայի՝ ամեն մի բնուր, ամեն մի ստորակէտը ասանկան նշանակութիւն ունի և իր մէջ խորինապահ հոգեբանական քննութիւններ է բովանդակում:

Այսպիսի մի գրուածք ըմբռնելու համար հարկաւոր է զարգացած և մի և նոյն ժամանակ ծանօթ լինել շէկոյի հիշողնականութիւններին հետ, որոնց ներկայացնելու ժամանակ այն մարդիկ, որ շատ անգամ կարգալ են ներկայացնելի պիեսան, հարկաւոր են համարում ներկայացումից առաջ նրան դարձեալ մի անգամ աչքի անցնել:

Կրք մի հասարակութեան բեմի վրա դնում է ռամբլեայի՝ այդ հասարակութիւնը պէտք է այնքան զարգացած լինի, որ կարողանայ ըմբռնել ռամբլեայի՝ ոգին, որ կարողանայ հասկանալ պիեսայի մէջ գրված իւրաքանչիւր նախապատճիւնը, իւրաքանչիւր բառը և իւրաքանչիւր շեշտը:

Համբուի դեր կատարող դերասանը պէտք է տարիննրով ուսումնասիրած լինի շէկոյի բոլոր գրուածքները և առանձնապէս ռամբլեայի, որ կարողանայ յանդիման ըմբռնելու գալ և կատարել ռամբլեայի դերը:

Ռամբլեայի թարգմանողը պէտք է իմանայ անգլիերէն և մի քանի այլ եւրոպական լեզուներ և թարգմանութեան գործը այնպէս սկսի, կարծես նա ձեռք է տակն մի սրբութեանն Նա տարիննրով պէտք է ուսումնասիրած լինի անմահ շէկոյի

պիրի գրուածքները թէ անգլիերէն և թէ եւրոպական այլ լեզուները թարգմանված, — և յետոյ գործը սկսի:

Վերոյիշեալները ամենապարզ մասն են կազմում այն ճշմարտ պայմանները, որոնք պէտք է ունենայ մի հասարակութիւն, որին կարելի լինի ցոյց տալ ռամբլեայի, մի դերասան, որ պէտք է կատարէ ռամբլեայի դերը և մի թարգմանիչ, որ պէտք է այլ հնչիւններով անցնէ շէկոյի գործը: Երկուսն ենք սրանք այդ պայմանների ամենապարզ մասն են կազմում, որովհետեւ բոլորի մասին խօսելու համար մի րեցնողից մէջ ամբողջ հաստիներ պէտք է մտցնելին:

Աւելորդ է խօսել Հայ հասարակութեան անպատրաստակամութեան մասին ռամբլեայի ըմբռնելու համար, քանի որ ամենքին յայտնի է, որ հայկական բեմը երկու տարի չը կայ, ինչ կանոնադրել է և այդ ժամանակամիջոցի ընթացքում հասարակութիւնը ռամբլեայի տեսնելու համար պատրաստ չէ և Հայ թատրոնական խումբից այնպիսի պիեսներով, որոնք պարզում են միայն արտաքին զգայարանների վրա, որոնք հետո ևս ինքնաբերական և զուրկ հոգեբանական քննութիւնից:

Աւելորդ է նոյնպէս խօսել և թարգմանութեան վերաբերութեամբ, որովհետեւ, ցաւեմով պէտք է ասելք, որ հայ մշտական խումբը շէկոյի ռամբլեայի՝ սեղ ներկայացրեց պ. Սինեքրիմ Արծրունու ռամբլեայի, իր անուղի և սխալ կերպով գործածած բառերով, աղաւաղված նախապատճիւններով, պարբերութիւններով կատարելու ուսուցող դասուսուրբութիւններով և ոճի անհարթութեամբ: Այդ բառերն չէ, աստիճան և ամենանշանակաւ կտորներ դուրս էին գցած շէկոյի պիեսայից: Այդ կատարող սքրապիւսութիւն է:

Անկարծազ Արամեան լուս դերասան է, սեղ սեղ նա շատ լաւ խաղաց և տպագրութիւն գործեց, բայց նա շէկոյի ռամբլեայ չէր ներկայացնում, այլ ռամբլեայի Վիդելի, ռամբլեայի համարումս կամ իր խաղացած Փրանսիական այլ պիեսայի մարկիզի դուքսի, կոմի դերը:—Միայն շէկոյի պիրի մէջ է ու շէկոյի:

Ղուս կրտսիրու Րեյնիսի պատմում է,

որ առաջին անգամ, երբ ներկայացրին Ռամբլեայի ռամբլեայի, այդ պիեսան մեծ տպագրութիւն գործեց և հասարակութիւնը նրան մեծ ոգևորութեամբ ու ծախարակութեամբ ընդունեց: Բայց երբ կատարելագործեցին թարգմանութիւնն ու խաղը, այն ժամանակ նկատեցին որ ռամբլեայի անգամ ներկայացրածը շէկոյի ռամբլեայի չէր...:

Այդպէս էլ մեզ մտաւ Այս օրերս հայ լեզուի լեզուով ներկայացրած ռամբլեայի շէկոյի ողբերգութիւնը չէ, այլ այդ անմահ գրուածքի լի բնուր է միայն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻՐ

ԳՐՈՒՆՈ քաղաքից նազդրում են մայրաքաղաքի լրագիրներին, որ նորերուն այդ սեղ մի նոր շինած առակն ստան, որի մէջ գեղեցկ էր մի գործարան, քիլեցան և իր ակերակների կամ թաղեց մի քանի տասնակ մանրեր: Ապա լուսնի ընտանիքները վերջին թշուարութեան մէջ են:

«Русский Курьер» լուս է, որ ներքին գործերի միջոցով կոմ Լուրի-Մէլիքով, նախագահական նշանակելու ժամանակ վերել է այդ պատմութիւնը մի քանի քաղաքական ծառայութեան պատմականներն նշանակել և ոչ թէ դիտարկաններն, ինչպէս այդ մինչև այժմ մեծ մասամբ լինում էր:

ՄԵԼԻՆԻ գիւղից մեզ գրում են, թէ այնտեղ կանանց մէջ շատ տարածվում է ռայսիսթիւնը, շատերը սկսել են թողնել իրանց հին, ազգային նազուտի ձեւերը և հետևում են յիսար նորաձեւ պատմութիւնը: Այդ կողմերի ժողովրդի մէջ շատ տարածված է աղիւնիկին անպատեան հասարակ մարդուն տալը, օրինակ, տան տարեկան երկուս պատկան են երեսուն տարեկան աղաւաղի հետ: Մի այսպիսի կին, չը հասկանալով ամենին ամուսնութեան նշանակութիւնը, իր մեղաբան սկզբներում, փոխառում է մեր մտն և սկսում է գանգաւորել իր փեսայի վրա, սակայն թէ չապրելը իրան վտա վտա բանք է ստում...:

ԳՆԱԶԱԿԻՑ մեզ գրում են, թէ Բարսեղ գիւղացի մի մանկասակ կին, չը կարողանալով համարել իր անբով ամուսնի բարբարոսութիւններին, փոխառում է քաղաքը այնտեղ ապրուստ գտնելու համար: Մի քանի անգամ ամուսինը զարկ է և նրան միշտ միջով իր տունը և տանում, բայց կինը միշտ միջով է գտնում:

Աստուի տարածված էր համարում, որ բազմաթիւ նամակներով և կուսակիցներ ունել, խաղալու ոչ մի սեղ չէ ստացում...:

Այդ ինձ յիշեցում է Նրալի մասին անկէզոտը: Մի Նրալ մտնում էր ձուկը, բայց ձուկը հոտաւ էր: Անտոյը զարգացած բացականց է:

Նորայր պատուական, քո ձուկը շատ հին է, նա շատ վտա է հոտում:

Ոչ, պարտե, պատասխանեց Նրան, որ անպատեան կամուրջ էր ձուկի իր ձուկը, զուրք սխալում է, ք, այդ ձուկը չէ որ հոտում է, այդ է ս ն մ հ ո տ ու մ:

ՍԵՐԻ մի խնդրի վրա էլ, այն է թիւրքաց նայելի գրութեան խնդրի վերաբերում ունել, Վեդուս շատ խելագիր կերպով վարկեց զարկելով նա հասարակութիւնը իր ընթացիկներին որ թիւրքաց նայելը ամենաբնականի գրութեան մէջ են գտնում: Եր թիւրքաց կատարակութիւնը հայրական ինտել ունի նայելի վրա, որ նայելի հարստանալով գրութիւնը նկարագրելով, լրագիրները դրպարում են Նրալուսին թիւրքաց կատարակութեան Նրալուսին թիւրքաց կատարակութեան Նրալուսին անմեղիկի տակը կը լինել, եթէ թիւրքաց նայելը պատուականին թիւրքաց զեղծութիւնի զէմ, ուր անմեղիկի տակը չը կուն, ընդհակառակն նայելը թիւրքացում շատ երջանիկ են:

Բայց յանկարծ Նրալուսին յարագնում է նայց խնդրը, պատմում է ճշմարտ և ստիպանց թիւրքաց Հայաստանի համար մարդկային իրաւունքներ, և անա Վեդուս յանկարծ փոխում է իր լեզուն:

Փիլիսոփայիկ եկեղեցիների տնայնութեան լի ժամանակ, գանալան կոյր և կոչ մուրացիներ ներկայութեան ունեն մարդ փաստել մի քանի կողմի վատասկելու համար: Մեզ նազդրում են, որ սուրբ Գեորգ եկեղեցու տնի ժամանակ, երեցփոխան պ. Արեշեանցը եկեղեցու գաւթից արտաքան սուսեց մի ողորմելի կոյր մուրացիների, որ ձեռքում բռնած ունել մի քանի հատ մէկ կողմեցնող մտներ, որպէս զի նրա փաստագրով եկեղեցու շահերն էր փաստելու: Լուր նազդրողը աւելացնում է, որ պ. երեցփոխանը փոխանակ կոյրերն հաղաւորու, սակայն օգուտ տուած կը լինի եկեղեցուն, եթէ իր նշանները մաքուր պահէ և ժողովրդին օրինակը հաշի ներկայացնել:

Լուս է մեզ որ կոչ տարվանց «Листоь Кавказскихъ Объявлений» թերթը գտնուում է ամենօրեայ լրագիր «Кавказскій Курьеръ» տնայնով:

«Тифлисскія Объявленія» թերթը անցաւ գրաստութիւնի ձեռքից պ. Արիսանովի ձեռքը:

Մեզ խնդրում են յայտնել, որ շարքի օր, նոյեմբերի 29-ին, երկրպետ ԴՂ ժամին լինելու է կովկասեան Գիւղաստանական ընկերութեան արտակարգ նկատ ընկերութեան բնակարանում, Բարխուտայայ փողոց, Արեշեանցիներն այցելում: Նկատ առարկան լինում է ընկերութեան խորհուրդի զեկուցումն Այն միջոց ների մասին, որոնցով կարելի է արդեակ ֆր 10 կ Ե Ե Ե Ե մասը կովկասեան երկրը: Մի զէն ֆիւրկեայի երեւոյ իրիմ մէջ մեծ մաս ներ պատմաւեց այդ կողմի խաղողի այգիներին (Կովկասեան անդամները կատարում են ներկայ գտնվել նիստում: Մասնաւոր անանանց թիւրքի թատրոն մուսըը ընկերութեան այդ նիստի մէջ:

Համբու հայերն լեզուով ներկայացնելու ժամանակ արեքան ցուրտ էր Պալալի թատրոնը: Եր մեծ մասը հանդիսականներին պատմելով և մեղաբանութեան կէտ հոտած, իսկ շատերը թիւրքի թատրոնն ստան գնացին ներկայացումն դե:

կնանքը միմայն մուսաներով են պարագում: Գրաստի են պ. Երկուսի և Երկուսի:

Ռամբլեայի փեշակն է մեծնիւրիմ թաղելու: Նա ամբողջ օր պտտում է ֆիլիթիսի ամենալուս փողոցներով, մեր հարուստների տների առջև անցնելով և նա ստնելով արդեւք այս ինչ կամ այն ինչ տան մէջ չը կայ մի ծանր, մահամարձ հիւանդ, կամ մի մեռել... նրա շարք մեռելներին է:

Ներկայից պ. Երկուսը, հապուտ լինելով և գործ ունելով միմայն ակերակներ, փորձածներ և գերեզմաններին հետ, սկսեալով է լինում Եր կենդանի մարդ ու վրա գրելու: Նա այնքան բնութագրած է գերեզմաններին հանել իր նետախուզութեան առարկաները, որ անպատեան պէտք է պատիւ որ մարդը մեռնել, գերեզման մասին, որպէս զի կրկն նորան պերկանմանց հանի և այսպէս գրի նրա կենսագրութեանը: Եւ դա շատ նորաձեւ գրութեանն ձե է, զա շատ ձեռնառու, յարմար և անփոփոխ գրութեանն գործունէութեանն ձե է... Մեռած մարդու վրա ինչ սուգում են գրել, վտանգ չը կայ որ խեղճ դիմար պատասխանի, այն ինչ կենդանի մարդը կարող է լու խայտառակել իր քննապատեանը...:

Այսպէս է արել Երկուսը հանգուցեալ Ստեփանոս Նազարեանցի հետ, այսպէս է արել նա և Երկուսի հետ և կը զարուհանի անել:

Այսպիսով հասարակական փոքր ի շատ նշանակութեան ունեցող օրտաստանին հասած թիլիթիսից նայի երեսակութեան սուսե նախքան թէ դրանի կամ դժուարի պատկերները

ներկայացան, ամուսնապէս ներկայանում են երկու անձնապատկերների զէմերը: Երկուսի, որ անպատեան պէտք է նրան թաղի և Երկուսի, որ անպատեան նրա կենսագրութեանը պէտք է զրի: Երկուսն էլ խաղալու մի և նոյն գործ են կատարում: Միւրը թաղում է մեռածը և միւրը մարմինը, միւսը թաղում է հանգուցեալի վրա: Երկուսի ձեռքն ընկնելով մեռածը այլ ևս երբեք չի կենդանայ:

Կրծական հարցի մասին խօսելով, յիշեցի թէ ինչ աղին միջոցներ էր գործ դնում «Մեղու» Հայաստանի լրագիրը այդ խնդրի վրա վերաբանելու ժամանակ: Նախ նա յայտնեց որ «Մեղու» մէջ սոված բոլոր թիլիթիսիցները այդ խնդրի վերաբերութեան կեցծ և կազմակերպում են «Մեղու» խորագրութեան մէջ: Երբ որ թիլիթիսիցները այնուհետ սկսեցին ամեն միւրը իրանց խաղանք անունն ու ազգանունը ստորագրել, «Մեղու» սկսեց անանկաբար ծաղրել այդ անունները ու ազգանունները արտասանութիւնը: Այդ բառերն չէ, նա յայտնեց, ի վնաս իր լրագրի հեղինակութեանն ու անունն, որ «Մեղու» անունը կամ էլ, կամ այն ինչ քաղաքում ամենին չէ ստացում: Երկուսն այս կարող է «Մեղու» Երես թիլիթիցը քննադատել «Մեղու» երբ որ մեր լրագիրը Երես մէջ բողոքում չէ ստացում, առաջագիտել էր «Մեղու», ինչպէս կարող է Աստուցայի թիլիթիցը պատասխանել «Մեղու» երբ որ մեր թիլիթի Աստուցայում ամենին չը կար...:

Այդպիսով յայտնվեցաւ, որ այն թիլիթը, որ

ը վերջացած էր երևում է որ նայոց ներկայացումների ժամանակ աւելորդ են համարում վառարանները վառելիք...

Մարտի 1-ին 1000 օրինակ Մարտի 1-ին 1000 օրինակ Մարտի 1-ին 1000 օրինակ Մարտի 1-ին 1000 օրինակ...

Երեկոսի 26-ին, Երեկոսի 26-ին, Երեկոսի 26-ին, Երեկոսի 26-ին, Երեկոսի 26-ին...

ԸՄՏԵՐԻՆ ՏԱՌՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՎԵՆԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Փարիզից „Polit. Corresp.“ լրագրին գրում են նոյեմբերի 20-ից հետևեալը։ Ռուսական սահմանների խնդիրը այստեղ մեծ եռանդով է ուսումնասիրում։ Աշխատում են այնպիսի միջոցներ գտնել որոնց օգնութեամբ կարելի լինի յանձնել բուժանաստանին...

խտում է և երթալանի համաձայնութիւնը պահպանելու համար։ Անգլիական կառավարութիւնը օմիցիներին կազմակերպում է մասնագործ նշանակից Անգլիայի գլխաւոր նախագահութեանը պաշտպանողական ոյժերը քննելու համար։

Թեսալիայից նոյն լրագրին հաղորդում են նոյեմբերի 18-ից։ Մի քանի օր քառից առաջ պատեղ զինուորական անկարգութիւններ պատահեցին, որոնք ապացուցուում են, որ թիւրք գորբերի մէջ առաջին կարգապահութեան հեռքը անգամ չէ մնացել։ Այստեղի թիւրք թեղախմբի միջոցով զինուորական մուշկերին պահանջում էին շուրջ ամիս չը ստացած ուժեղները և արմատախորհիւր և սպանաջին, որ հակառակ դեպքում թեղախմբները կարծածն զէպէր 1 արիստ և կը սխեմ որբ զարմնով քաղաքը։

«Ելետեր» ընկերութեանը հետագրում են ի. Պոլիցի, որ սկսել է այն լուրը, իբր թէ սուլթանը յայտնել պետութիւններին, որ Ալի-Մահմեդի մահուան պատճառը նա փորձել էր անհատական ընդունելով։

զում են, որ Գոչե մտադիր է շուտով Անգլիա վերադառնալ։

ՅԻՆԱՍԻԱ

Մայիսի է, որ Ֆրանսիական կառավարութիւնը նոյեմբերի 25-ին բաժանաբար Գրանսիական սպային ժողովրդի անգամներին, յիշեցնելով իր զորքը։ Երբ լրագրի մէջ տպագրւած են մի քանի քաղաքներ այն հեռագիրները, որոնք Ֆրանսիական արտաքին գործերի մինիստրը ուղարկել է Ֆրանսիական դեսպանին լոնդոնում։

Հարուստի մահուան մէջ մինիստրը լինեցուում է իր հետագրները, որոնք յայտնում էին, թէ յունական խնդիրը պատճառով Ֆրանսիան երբէք ոչիք չէր զիջի և ստամբուլ մէջ անանձնապէս հետաքրքրում էր, որ ինքն սկիզբէն, որ մեր այլ զիտուութիւններ չէին կարող ունենալ չեղանգործական հարցը պատճառով, որ մեզ համար շատ հետաքրքրական չէ։

ցիլ բանակցութիւնները սկսելու օրից մինչև այժմ Թագուհու կառավարութիւնը անկասկած կը հասկանայ, որ ի՞նչ հարստական կառավարութիւնը զոչոչ է վարում, դրա պատճառը քրանսիայի հասարակական կարծիքն է, որ այդքան միաձայն է եռանդով յայտնվեցաւ և որը մեր անպատճառ պէտք է ի նկատի առնելը։

ՄՇԱՍԻ ԼԵՆՈՒԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԳՈՒՅԵՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 նոյեմբերի. «ПРАВДА» լրագիրը հաղորդում է, որ բարձրագոյն հրամայեցած է նոր ձեկ 25 բուրժուանց թիղթարաններ հրատարակել։

Խաղաղութիւն—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՐԻՆԻ

ԲՅՅԻՒ ԿԱՅԻՆԱՆԵՐ ԼԻՆԵ, որովհետև այդ մանկավարժ—պոլիտիկոս—բժիշկը մի շատ զեղեկ միջոց է գտել ազատել մանկանոցներին լուսագրութեան ձանձրացնող և անհասելի զգայաւորից։

Այն բոլոր անձանց, որոնք զգուշ են կենսով անպատասխանից, որոնք կուզենային զրկւած լինել լուսութեան զգայարանից, որպէս զի չեն ստեղծական այն բոլոր կեցողութիւնները մասին, որոնք իրանց չորս կողմն են կատարում, խորհող եւ սակայն զիմը վերջինսը նման բժիշկին Գնացէք նրա մաս և ստեղծեք, որ զուր հրաշք էք ստեղծել և նա ձեզ խնդրեալ այնպիսի մի մեծ քանակութիւն ընդունել կը սուլ, որ այնուհետև յաւիտեան յաւիտեանից իսկ կը լինե՞ք։

Ի՞նչ եւ իսկ լինել, եւ անուշառ աւելի բազում կը լինել, որովհետև ստեղծել չէի լինի այն անձին վրա, որ կատարում է իմ չորս կողմը, որովհետև աւելի կը սիրի կենսել, աւելի կը սիրի մարդկութիւնը, բայց մասնատել աւելի կը սիրի իմ ազգը, որ խոշոր պակասութիւններին, սխտեր մասին ստեղծութիւն չէի ունենայ։

Այդ պատճառով, եթէ ուսուց ազգը Պոչկին արձան է կանգնեցրել, ու կարծում եմ, որ մենք, երանգաբան հայերու, պէտք է կանգնեցնենք մի արձան այն մարդուն, ուր միջոց է գտել ազատել նային լուսութեան զգայարանից։

կին չի նանդի երբէք, քանի կը գործ ամի մարմնի պատիճները, փոխանցող գործ ամելու հանդեպցեցէ, բարոյականացող խօսքի կրկնել սպիտակութիւնը, մարմնի պատիճը, մարդկային պատիճը անսպող այդ միջոցը պէտք է վաղուց վերցված լինել և նա բազում արագէս վերցվեցաւ մեզմեզում։

Մեր համարարանի պրոֆէսորից, ատում է Ենչկին, չէր պահանջում որ նա լուսարդութեան լուսաներ ձեռքով, առաջարկել իր խոսքերը։

Բայց լրագրագրական պահանջում էր նա առաջարկել հասարակ կարծիքը և աւելի լուսել լուի, եթէ չէ կարող խօսել, քան թէ խօսի իր խղճմանով զէն։

Այսօր (Մեղուն) զրգուում է լուսարդականների մեղանգութիւնը բողբոջական և կամօրկի կողմնակիցի զէն։ Ի՞նչ կարի նա վաղը, եթէ փաշէ, օրինակ Թիւրքիայի, կը յայտնի կրօնական կառավարող պատուութիւն և քաղաքականների պատուութեան իրաւունքը։

Նա երկի կատի։ Մերք բազմից անգամ քարոզել ենք ժողովրդին կրօնական հասարակութիւնը և միայն կուսակց ենք հանդիսանել կրօնական լայն ազատութեան, որոջ մէջ հանդիսանաւ համար, թող կարգան մեր հին համարները։

Ինչ որ եւ ատում էի իմ վերջին ֆելիտոսիս մէջ կատարեցաւ, ում վրա «Մշակ» յարձակում է, նա առաջ է դնում և, ընդհանրական, բնական է, որ «Մշակը» մէկին գովել, որ խեղճը բնիկը։ Մեր լրագիրը փոքր ինչ յարձակելիք նոր յայտնի դրասան Արամանցի վրա, — նա կրկին հասարակութեան սիրելին դարձաւ, շատ ծախսաւորութիւններ և ընծաներ ստացաւ։ Ընթախել ներկայացած ժամանակ «Մշակը» յարձակելից մեր երեկի մանկավարժ Քոլոմանտե Ալիզանտեի վրա, — նա այ Գիգիանտանը այնքան բարձրացաւ թիֆլիսցիներին աչքում, որ մինչև ստղած ընդարկեցաւ ներստեան զարդից հարգարձան, այն ինչ մինչև մեր քարակրկել նրա վրա Գիգիանտանի ընդօրկել ներստեան զարդից նոգարարուն նոքրան անհնարին զմարտիւմ, որքան անհնարին է, որ իջնիմոնըր փոխարձանէ պաշկիւրցեցներին այն 17,000 ր., որ նաւաքած է այդ ուղղութիւններ օգտին... Երեկ «Մշակի» հարցով Մարտի վարդիկը զարդից շուտով կտրուեցաւ կը ձեռնադրվել, իսկ Արամանցը ՏԵՐ-Վաղարան, Սարգիս Վաղարանի Նազարեանց և Վասիկ Պապանանցից հրախորհին ֆիլիստիպիական պրոֆէսորներ իջնիմոնի ձեռնարանում։

Կարծեմ արդարութիւնը կը պահանջվի, որ այն բոլոր պատմութիւնը, որոնց վրա «Մշակը» յարձակուում է, միջնորակութեան ուղիքով ուղարկելին «Մշակին» խնամարարութեանը, որպէս իրանց բարեբարին։

մուշ է, պէտք է անկեղծաբար խոստովանվեք, մեծ ներգործութիւն ունի ժողովրդի վրա, մեծ օգուտներ է տալիս և մեծ բարեբարութիւն անուում ազգին։ Որքան նրա քաղաքած մարք, թէ անպատճառներ ստարածելու ամենալուս միջոցը մարդկութիւնը ձեռնէն է, նրանց աւելի շարգելն է, նրանց զուրբ կողմին է հարձակութեանը զուտ հայոց հասարակութեան մէջ, որովհետև լրագրի ներկայացրելին սխտեղ ձեռն է, թէ ոչ կրօնական խնդիր ասիլ թիւլ այլ ուրիշ խնդիրներ համար, որ այդ ուղղութիւնները համարձակվեցան յարուցանել իրանց թիֆլիսցիութիւնները մէջ...»

Այլընտրանք այնքան կեցողութիւններ են կատարում մեր հասարակութեան մէջ, որ ինչպէս նորբերուն տալով էր «Մշակի» վերջին առաջնորդող յօդուածներին մինի մէջ դու պէտք է քաղաքակրթ մեր հասարակութեան, թէ ինչ է բարոյական ու թիւլ է թէ ինչ է քաղաքակրթական ու թիւլ է, Այդ աշխատանքը նա քաղաքակրթական ու թիւլ է, Այդ աշխատանքը նա յանձն եւ առնում իմ հետեւի ֆելիտոսիս կատարելու։

Այն, այնքան կեցողութիւններ, անպատճառութիւններ և անբարութիւններ են կատարում մեր շարք կողմին, որ մարք շատ անգամ կը փոխարկել զրկված լինել աչքերից ու անկեղծութիւնը, որպէս զի չը ստեղծի ու չը լսի, ինչ որ կատարում է նրա չորս կողմը։ Բազում ար նրանք, որոնք կոչը են, բայց մասնատել իսկ ոչ այդ պատճառով բազմաւոր են նրանք, որոնք պատիւ ունեն մեր մի մանկավարժ—պրոֆէսորիս